

návrat

jediný domov
pre dieťa
je rodina

2019

CIEĽOVÉ SKUPINY A OBLASTI SLUŽIEB NÁVRATU

1. inštitúcie
a odborníci
zodpovední
za ochranu
práv detí

vzdelávanie, systémové
zmeny a advokácia
služieb

opustené
dieťa

2. rodina
v ohrození
služby pre rodiny
v ohrození

3. rodina,
ktorá sa
rozhodla prijať
opustené dieťa
náhradná rodinná
starostlivosť

4. deti
a mladí
individuálne
a skupinové
služby pre deti
a mladých

5. široká
verejnosť
komunikácia
s verejnosťou

Úvodník

„Nie je dôležité niečo veľké urobiť, ale niečo ustať a v dobré obrátiť.“

Na rok 2019 sa dnes pozeráme korona okuliarmi. Cez ne to vyzerá taký normálny rok. Normálne hektický, veľa stretnutí, cestovania do kancelárie, do terénu k rodinám, na spoločný seminár v Žiline, v Prahe, na víkendový pobyt rodín, skupinovú prípravu žiadateľov o prijatie dieťaťa, na celonávratovú poradu do Piatrovej, sieťovacie stretnutie regionálnych odborníkov, seminárov pre odborníkov pracujúcich s deťmi a špeciálne učiteľov... denne niekoľko osobných stretnutí.

Ozaj normálny rok v tom pozitívnom zmysle slova. S vtedajšími okuliarmi denno-dennosti nám pripadal asi aj únavný, museli sme zvládnuť viacero neistôt a bezradností. Vôbec nepovažujem za samozrejmé, že sme zvládli ďalší rok a získali ďalšie skúsenosti a možnosti sprevádzať deti a rodiny. Som vďačná kolegyniam a kolegom za ich vernosť. Ako hovorieval prof. Matějček, „není dôležité niečo veľkého urobiť, ale niečo ustať a v dobré obrátiť“.

Naša kolegyňa Slávka začínala v prešovskom Návrate pred 20 rokmi a dnes hovorí:

„V začiatkoch som ako dobrovoľníčka často chodievala „strážiť“ nádherné malé dievčatko k pani, ktorá si ho vzala do pestúnstva. Vrúcnosť prijatia toho dieťaťa mamou – jej trpezlivosť, nastavenie na potreby krásnej slečny ma dojímala. Po čase, keď už som bola nejakú chvíľu v Návrate ako poradca, sme sa znova stretli – tentoraz to bolo o pubertálnej slečne, o tom ako si s mamou nevedia nájsť „spoločnú reč“, a pritom čarovné bolo vidieť, že obe potrebujú to isté. Nedávno som stretla znova pestúnku – so slzami v očiach spomínala, bola plná vďaky, popísala bolesť aj radosť, ktorú spolu prežili. A zakončila hrdosťou, že má dospelú dcéru, ktorá pracuje a žije už mimo domov a krehko buduje svoju novú mladú rodinu.“

V Návrate máme možnosť byť súčasťou životných príbehov detí, rodín, aj svojich vlastných.

Je to dar mať okuliare, cez ktoré môžeme vidieť denno-denné veci aj z odstupu.

Marek Roháček,
predseda Návratu

Návrat je nezisková organizácia, ktorá od roku 1993 presadzuje a podporuje návrat opustených detí z inštitúcií (detských domovov) do rodín. Sme presvedčení, že jedine rodina so stabilnými milujúcimi rodičmi dokáže dieťaťu poskytnúť optimálne podmienky pre zdravý duševný vývin.

Našou víziou je prakticky a odborne prispieť k dosiahnutiu takého stavu v spoločnosti, v ktorom:

- 1.** všetky deti budú prežívať detstvo v rodinách schopných poskytnúť im bezpečie, starostlivosť a lásku,
- 2.** všetky opustené deti nájdu útočisko v rodinách ochotných postarať sa o ne,
- 3.** rodinám s vážnymi problémami bude včas poskytnutá potrebná sociálna a psychologická pomoc, aby sa predišlo vážnemu strádaniu ich detí.

Sme presvedčení, že **DIETĽA** má právo na plný rozvoj svojej osobnosti a na napĺňanie základných fyzických a psychických potrieb.

Sme presvedčení, že **RODINA** je optimálnym prostredím, v ktorom môže dieťa dozrieť v plnohodnotnú a zodpovednú bytosť. Rodina je priestor, ktorý poskytne dieťaťu lásku, prijatie, pocit bezpečia a istoty.

Sme presvedčení, že
MĚDZILUDSKÉ
VZTAHY mají
rozhodující
význam pre kvalitu života.
Pre zdravý vývoj dieťaťa majú
nezastupiteľnú úlohu vzťahy s
rodičmi. Dieťa potrebuje vyrastať
s rodičmi - či už sú to
rodičia vlastní alebo
náhradní.

Aktuálne v **6 regionálnych centrách a poradenských miestach** Návratu **25 odborných zamestnancov** (sociálnych pracovníkov, špeciálnych pedagógov, psychologov) poskytuje komplexné odborné služby v dvoch základných oblastiach: **náhradná rodinná starostlivosť a sanácia rodín v ohrození**. Zároveň lobujeme za systémové zmeny a o rodine a rodičovstve komunikujeme rôznymi spôsobmi s **celou verejnosťou**. Desiatky odborníkov rôznych profesií spolupracujú s Návratom externe. **Stovky ľudí podporujú našu misiu osobnou angažovanosťou.**

Predsedenstvo Návratu:

Marek Roháček,
predseda
Renáta Matejová,
podpredseda
Alžbeta Padyšáková
Pavel Kailing
Andrej Jankuliak

Revízná komisia:

Peter Paľaga,
predseda revíznej komisie
Ján Hornáček
Tomáš Dulovič

Manažment Návratu v roku 2019:

Marek Roháček, *predseda združenia*
Milada Bohovicová, *odborná garantka služieb a metodička*
Fabiola Mokrú, *finančná manažérka*
Ľubica Vyhnánková,
Anna Kratochvílová,
komunikácia s verejnosťou a fundraising
Denisa Ničiková, *koordinátorka, Žilina*
Alena Molčanová, *koordinátorka, Prešov*
Lucia Žiaková *(do 31.12.2019),*
Danka Žilincíková, *koordinátorky, Banská Bystrica*
Daniela Lieskovská, *koordinátorka pre prácu s rodinami v ohrození, Bratislava*
Zuzana Nováková, *koordinátorka pre oblasť náhradnej rodinnej starostlivosti, Bratislava*

INŠTITÚCIE A ODBORNÍCI ZODPOVEDNÍ ZA OCHRANU PRÁV DETÍ

1.

Podmienky pre život rodiny nastavuje štát zákonmi a systémom pomoci, ktorú realizujú štátne úrady ale aj **samospráva**.

Mý v tomto systéme sledujeme, ako sa v ňom darí deťom. Dlhodobo sa venujeme **lobingu na štátnej úrovni**, aby systém sociálnoprávnej ochrany detí a pomoci rodinám odrážal to, čo skutočne potrebujú. Sme preto aj členmi profesijných združení, odborných organizácií a expertných skupín, kde môžeme **ovplyvniť zákony a pravidlá** týkajúce sa práv detí.

Obce majú tiež určité kompetencie a možnosti na pomoc rodinám. Sú rodine

Rada sa pohrúžim do nového príbehu opusteného dieťaťa, pre ktoré citlivo hľadám nových rodičov. Sú to už desiatky detí, ktoré našli svoje rodiny, často sú v mojich myšlienkach (mám ich tak trochu za „svoje“). Ale prežívam aj bázeň, či bolo správne moje vnútorné cítenie, intuícia, do ktorej rodiny zveriť konkrétne dieťa a či je preň tým najlepším miestom zo všetkých, ktoré som mu mohla ponúknuť.

Zuzka Petrinová

najbližšie a najviac ju poznajú, preto by často mohli byť prví, kto rodine pomôže. Do sociálnoprávnej ochrany detí sú zapojené aj **odborné organizácie, akreditované subjekty** a po novom aj **Centrá pre deti a rodiny**. Ide nám o to, **využiť v prospech konkrétnej rodiny všetko, čo zákon prikazuje alebo umožňuje** a argumentujeme tým, že **najlepšia pomoc**

Potešilo ma, že adoptívni rodičia 3 detí prostredníctvom „filiálnej terapie“ scitlivujú svoj prístup k deťom. Som rada, že máme nástroj, akým je Tréning rodičovských zručností s prvkami hrovej a filiálnej terapie, ktorý pomáha otvárať a preladovať rodičov, aby dieťa vnímali inak a posilnili sa ich rodičovské zručnosti a zlepšuje pocit detí, pretože sa cítia viac prijímané a milované.

Denisa Ničiková

deťom je pomoc ich rodičom, biologickým či náhradným. A najefektívnejšia pomoc rodinám je premyslená **spolupráca** všetkých, ktorí vstupujeme do kontaktu s konkrétnou rodinou.

Pomáhajúcim pracovníkom zo všetkých týchto oblastí **ponúkame spoluprácu**, organizujeme **odborné a zážitkové semináre**. Prekladáme a tvoríme **publikácie** o aktuálnych rodinných témach. **Poskytujeme supervíziu** pracovníkom iných organizácií, našim dobrovoľníkom a laickým poradcom. Širíme väčšie porozumenie špecifickým potrebám detí a ich rodičov

Vzdelávanie

V oblasti vzdelávania, ktorú považujeme v súčasnosti za jednu z našich kľúčových aktivít, sme v minulom roku pripravili niekoľko príležitostí:

- zrealizovali sme **44 seminárov** pre viac ako **350** účastníkov - rodičov, náhradných rodičov, profesionálnych rodičov a odbornú verejnosť s rôznorodými témami ako *bezpečie, attachment, masáže a dotyková terapia, dieťa s FAS, školák a škôlkar v náhradnej rodine, budovanie zdravého vzťahu u traumatizovaných detí, práca so životnou históriou u prijatých detí, bezpečnosť detí na internete*
- celoslovenský **tréning lektorov Terapie dotykom** v Banskej Bystrici - **7** absolventov
- celoslovenský odborný seminár pre profesionálov v téme **Sociálna diagnostika** - **10** absolventov
- viedli sme **semináre pre učiteľov** Atlas bezpečia a iné celkovo pre **165** pracovníkov školstva
- posterom a článkom do zborníka sme prispeli k **Medzinárodnej konferencii Križovatky X**, ktorá sa zamerala na rôzne úskalia náhradnej výchovy, na **konferencii Dieťa v ohrození** v Bratislave sme aktívne vystúpili s príspevkom s názvom Práca so životnou históriou u dospievajúcich v náhradných rodinách ako prevencia ťažkostí pri formovaní identity
- prezentovali sme **iniciatívu Dominika pre Kukulíka a Kufřík pre Kukulíka** na multidisciplinárnej konferencii na Trencíne pre odbornú verejnosť
- individuálne sme podporovali **9 laických poradcov**, ktorým sme poskytli supervíziu, odborný mentoring a podporovali sme ich v osobnom aj odbornom raste

Po roku a pol spoločnej práce rodičia vnímajú veľkú zmenu v rodinnom živote. Ich adoptívny syn je veselší, v novej - menšej škole sa mu darí, menej „vyrádzá“. Rodičia vnímajú mnohé jeho silné stránky, ktoré predtým nevideli, cielene ich oceňujú, zistili ako sa so synom hrať, aby mali z toho obe strany radosť, aj ako hovoriť o smutných veciach zo začiatku synčekovho života.

Soňa Očkášová

Myslím na hlášku, ktorú povedala jedna klientka, mama 4 detí: „A čo keď moje deti jedia celý týždeň cestoviny s vajčekom?“

Ivana Kmeťová

Advokácia a lobing

Advokácii a lobingu sa venujeme už od svojho vzniku:

- spolupracovali sme na vytváraní **podmienok pre financovanie CDR** a na **pripravovanej novele zákona a vyhlášky** a boli účastní na **stretnutí MPSVR so zástupcami medzinárodného UNICEFu**, ktoré monitorovalo SPODaR
- s **11 samosprávami** sme spolupracovali na rozvoji **prorodinných a na dieťa orientovaných komunitných služieb** (Banská Bystrica, Zvolen a niekoľko menších obcí, Žilina, Trenčín, Bratislava, Trnava, Bernolákovo, Prešov, Stará Ľubovňa, obec Plaveč a obec Lomnička)
- v rámci praxe a práce v terénnych službách sme mali možnosť zažiť **partnerskú spoluprácu s UPSVR** v Starej Ľubovni, v Prešove, v Malackách, Žiline, Brezne, Banskej Bystrici, Krupine, Zvolene, Žiari nad Hronom a Žarnovici
- venovali sme sa **advokácii práv detí** aj za aktívnej participácie **Kancelárie verejného ochrancu práv**, spolupracovali sme so študentskou právnou poradňou PFUK na prípadoch **15** klientov
- spolupracovali sme so **Slovenským národným strediskom pre ľudské práva** pri advokovaní práv rodinných príslušníkov klientov, s **CPP, Áno pre život, Nadáciou J@T** a **Nadáciou PSK** pri riešení podpory a vážnych pre rodinu ohrozujúcich situácií, ako je bývanie alebo podpora pre mladú matku

Sieťovanie, šírenie a výmena skúseností

Sieťovanie, šírenie a výmenu skúseností a vôbec spoluprácu všetkých hráčov v sociálnoprávnej ochrane detí vnímame stále naliehavšie ako veľký a doteraz málo využitý zdroj pomoci rodinám:

- angažujeme sa v iniciatíve **Synapsia** v Prešove (**70 subjektov** v oblasti sociálnych služieb, z toho **15 aktívnych členov**)
- pracovníčky Návratu sú aj členkami sociálnych komisií, a to v Prešove a bratislavskej mestskej časti Dúbravka
- organizovali sme **5 stretnutí spolupracujúcich odborníkov** v Žiline, ktoré pomáhajú vytvoriť dobrú platformu pre spoluprácu, okruh účastníkov sa stále rozširuje (v súčasnosti cca **30 organizácií**)
- **elektronický spravodaj pre pomáhajúcich profesionálov** Rob(í)me ochranu detí s deťmi rozosieme na viac ako **400** adries jednotlivcov a **80** organizácií
- sme členmi **Multidisciplinárnej skupiny odborníkov** pre podporu ochrany detí pred násilím v Bratislave a Trnave, v Bratislave sme v spolupráci s MČ Karlova Ves prezentovali príklady dobrej praxe
- iniciovali sme **desiatky sieťovacích stretnutí** pri riešení situácií klientov a zúčastňovali sme sa mnohých ďalších, kde nás prizvali iní partneri

Vždy sa snažím neprestať hľadať, čo ešte môžeme urobiť, či už v riešení situácie s odborníkmi, alebo voči ľuďom v rodine, s ktorou sme v kontakte. Stretli sme pani rozhodnutú dať dieťa po pôrode na adopciu a vďaka nájdeniu bývania a podpore zostali spolu. V inom prípade sa nám podarilo vzbudiť sebadôveru mamičky natoľko, aby bola schopná zobrať si svoje dieťaťko s postihnutím späť z domova domov.

Danka Lieskovská

RODINA V OHROZENÍ 2.

Rodinám v kríze **poskytujeme systematickú sociálno-psychologickú pomoc**, väčšinou priamo u nich doma. Je to beh na dlhé trate, od nadviazania kontaktu, cez získanie dôvery, spoločné premýšľanie, čo rodine chýba a čo by jej pomohlo až k realizácii riešení. Často im chýbajú informácie, ale niekedy ešte viac psychická podpora, povzbudenie, rozvíjanie komunikačných zručností. Na Slovensku nie je možné odňať dieťa z rodiny pre jej zlú ekonomickú situáciu, tá sa ale veľmi často premietne do všetkých oblastí rodinného života a rodina začne „zlyhávať“ v rôznych oblastiach. Chýbajú nájomné a sociálne byty, nezamestnanosť je vysoká, exekučné konania motivujú rodičov pracovať na čierno. Existenčné problémy rodičov často tak zahltia, že im neostávajú kapacity venovať sa deťom, a tak nezabezpečia nielen fyzické potreby svojich detí ale ani tie psychické. A až vtedy sa o rodinu začne „zaujímať“ štát, obec, a iní zodpovední. **Chýba včasná**

Návrat je pre mňa stále plný výziev.
No čo je dnes pre mňa podstatnejšie je, že je pre mňa bezpečnou základňou, z ktorej sa denne vydávam do sveta detí a ich rodín s vierou, že spolu dokážeme nájsť to, čo by pomohlo zvládnuť všetko ťažké, posilniť ich rodičov, aby sa spolu mali lepšie.

Alena Molčanová

podpora pre rodiny

v kríze, vyhľadávanie takýchto rodín a otvorená ponuka služieb pre ne.

Rodinám preto **radíme**, ale aj ich **sprevádzame pri kontakte s úradmi**, aby čo najviac krokov urobili sami. **Organizujeme podporné skupinové stretnutia** rodičov, pobyty pre deti i celé rodiny. **Poskytujeme dlhodobú podporu a pomoc aj tehotným ženám**, ktoré prežívajú ťažké životné obdobie a hrozí, že si dieťa nechajú vziať, vzdajú sa ho, alebo im bude odňaté pre nedostatočnú starostlivosť. Rodinám, ktoré majú deti v detskom domove alebo pestúnskej rodine pomáhame s nimi **udržiavať kontakt** tak, aby to bolo pre deti pozitívne alebo im pomáhame **vytvoriť také podmienky, aby sa deti mohli vrátiť domov**.

- pomáhali sme **179** rodinám v kríze, z čoho bolo v tomto roku **85** nových rodín
- naše služby mali dopad na **397** detí
- rodinám sme poskytli terénne sociálne služby, sprevádzanie, sieťovanie odborníkov a advokáciu ich práv (pre **149** rodín s **334** deťmi), terapeutické služby v **22** rodinách (filiaľnu terapiu v **4** rodinách, sandplay v **5** rodinách, dotykovú terapiu v **9** rodinách, prácu so životnou históriou a knihou života v **3** rodinách), v **1** rodine rodinnú mediáciu
- zabezpečovali sme služby sprevádzania alebo asistovaného kontaktu pri kontaktoch detí s ich biologickými rodinami pre **9** rodín
- zabezpečovali sme asistovaný kontakt dieťaťa a rodiča v situácii rozchodu pre **15** rodín a **20** detí

- pomohli sme rodinám pripraviť podmienky, aby sa mohlo vrátiť domov **13** detí z detských domovov
- sprevádzali sme **12** žien obdobím tehotenstva, aby sme predišli opusteniu detí alebo ich odňatiu do detského domova, z toho jedna bola neplnoletá mama
- v jednom prípade sme v rámci stabilizácie rodiny s 8 deťmi **sprevádzali matku neľahkým rozhodnutím vzdať sa 1 dieťaťa**, pretože starostlivosť o toto dieťa ohrozovala stabilitu jej rodičovstva voči všetkým ostatným deťom – v spolupráci s príslušným úradom sme dieťaťu našli milujúcu náhradnú rodinu
- v rámci **odľahčovacej služby** pre rodinu v ohrození sme pilotne aktivovali a sprevádzali službu **pohotovostnej rodiny** s využitím kapacít našich náhradných rodín (1 dieťa cca 3 mesiace v náhradnej rodine, 1 dieťa 5 mesiacov)
- v rámci stabilizácie rodín v ohrození sme pilotne využili pobytové služby CDR - formou dobrovoľných krátkodobých pobytov pre **5** detí z **3** rodín

Aké typy problémov sme pomáhali riešiť rodinám v ohrození?

rodič vo/po výkone trestu
 hrozba straty bývania alebo rodiny bez domova
 klient s psychiatrickou diagnózou
 závislosti
 náhla smrť rodiča
 problémy deti s postihnutím
 mnohodetných rodín
 domáce násilie
 biologická rodina, ktorej dieťa je umiestnené do náhradnej rodiny
 rodič v ústavnej starostlivosti

výchovné problémy
financie
rozvodová situácia (4 a viac detí)

RODINA, KTORÁ SA ROZHODLA PRIJAŤ OPUŠTENÉ DIEŤA

3.

Ako subjekt akreditovaný Ministerstvom práce, sociálnych vecí a rodiny SR poskytujeme záujemcom sociálnu, právnu a psychologickú **přípravu na náhradné rodičovstvo**. Niektorým deťom rodičia z rôznych dôvodov dokázali darovať život, ale nie potrebnú starostlivosť. Možno im chýbali schopnosti, možno podmienky, podpora príbuzných alebo komunity, zdravie. Mnohí by si priali, aby sa našli pre ich deti noví rodičia ale často nie sú pre potenciálnych náhradných rodičov dosť „atraktívne“ – sú rómskeho pôvodu, majú zhoršený zdravotný stav alebo len veľa súrodencov.

Pre takéto deti **aktívne vyhľadávame rodiny** ochotné a schopné postarať sa o ne napriek znevýhodneniam, aby aj oni dostali šancu na zdravé detstvo a životnú perspektívu. Či už sú to bezdetné páry, jednotlivci s túžbou stať sa rodičmi alebo rodičia s vlastnými deťmi, ktorí naši kapacitu dať lásku a bezpečný domov ďalšiemu dieťaťu. Keďže do ich domova príde dieťa plné bolesti a strachu, ktoré prežilo ťažkú životnú skúšku – opustenie najbližšími – vieme, že „iba láska stačiť nebude“.

Preto im ponúkame rôzne formy **odbornej pomoci** a špecializovaných programov, **terapie a vzdelávania** zamerané na zlepšenie vzájomného pripútania, liečbu psychickej deprivácie a dopadov traumy na dieťa. Snažíme sa o **partnerský, profesionálny, individuálny a rešpektujúci prístup**. Našou filozofiou je **vytvárať bezpečie pre rodinu**, tým že naši odborníci sú jej dlhodobo k dispozícii.

V špecifických prípadoch **sa snažíme nadviazať spoluprácu s biologickou rodinou dieťaťa**. Náš cieľ je, aby biologickí príbuzní udržovali s dieťaťom pozitívny a zmysluplný kontakt.

- pripravili sme **108** žiadateľov na adopciu a pestúnstvo, aktualizovali sme prípravu ďalším **71** žiadateľom
- poskytovali sme dlhodobé odborné poradenstvo **343** náhradným rodinám, ktoré sa starajú o **469** prijatých detí **350** znevýhodneným deťom sme aktualizovali údaje v databáze, aby sme zvýšili ich šancu nájsť rodinu a **12** „ťažko umiestniteľným deťom“ sme našli novú rodinu
- sprevádzali sme **83** detí a ich nových rodičov v prvých mesiacoch ich vzájomného spolužitia
- poskytli sme viac ako **740** poradenských rozhovorov cez Infolinku nieleno adopcie a zodpovedali sme **93** otázok cez webporadňu

Rôzne
terapie a služby
pre deti a rodičov,
ktoré sme poskytli
v náhradných
rodinách:

- zrealizovali sme **8** víkendových pobytov pre **96** náhradných rodín
- viedli alebo podporovali sme **Kluby náhradných rodín v 8 mestách** (Bratislava, Trnava, Nemšová, Žilina, Martin, Ružomberok, Prešov, Levice) niektoré v spolupráci s Asociáciou náhradných rodín a **4 skupinky pre rodičov** v Trnave a Bratislave, ktoré vedú laickí poradcovia, v spolupráci s UPSVR Brezno sme zrealizovali ukážkové kluby v Brezne (2x) a v Krupine (1x)
- v Bratislave sme viedli špeciálny klub, kde sa stretávalo **10 pestúnskych a NOS rodín** raz za 2 mesiace, o. i. s témou dospelievanie s hosťom Zuzanou Zimovou
- 1-2x mesačne sa dopoludnia stretáva viac ako **50** rodičov v kluboch pre náhradných rodičov maličkých detí v Žiline, Banskej Bystrici a v Prešove

dieta
v rozvádajúcej
sa náhradnej rodine
filiálna terapia
vyhodnocovanie
emočného a sociálneho
vývinu **práca sandplay**
so životnou systemická
históriou **dotyková** terapia
a knihou života **terapia**
rodinná mediácia **hrová terapia**
kontakt s biologickou
rodinou **dyadická**
naratívna **terapia**
terapia

TANEC DVOCH MATIEK

Auto sa prestalo natriasat po hrboľatej ceste, motor stíchol. Ninka sa pozerá z okna na pestré domce. Nevie, či sa viac bojí alebo teší alebo je hlavne zvedavá? Aká bude? Podobá sa na ňu? Bude ju musieť chytiť alebo stačí pozdraviť? Tú svoju prvú Mamu? Bude pri nej stále mamka?

Mamka ju volá von z auta, chytiť za ruku a kráčajú oproti skupinke ľudí. Okolo behajú deti, psy, mladí aj starí, všetci sa pozerajú. Všetci sa zdravia, nesmelo pozdraví aj ona. Vchádzajú do domca, kde ich všetci vítajú ako na nejakej oslave. Ponúkajú im Mirindu, chlebičky, ale ona tu nechce ani jesť, ani piť, len sa jej zdá, že je tu nejak veľa ľudí.

A Mama. Na tú sa díva najviac, je na ňu zvedavá, ale hanbí sa a tisne sa k mamke. Veľmi ju chcela vidieť, spoznať, toľko o tom hovorila, až sa to podarilo, ale i tak je to teraz divné. Všetkým doma rozprávala o tom, že jej Mama je v Anglicku, ďaleko, možno aj preto nemôžu byť spolu. Doma sa rozprávali o tom, aké to tu asi bude, veľa sa rozprávali, že sa s ňou chce Mama stretnúť, lebo ju nevidela, odkedy bola malé bábätko a že jej aj tak chýba. Ninka vie, že niektoré deti, čo tu sedia okolo, sú jej súrodenci. Vie, že sa Mama o ňu chcela starať, ale nemohla. Ale prečo sa o iných mohla?

Mama sa jej prihovára, spomína nejakých ujev a tety, na ktorých sa podobá. Je celkom milá. Ale je to čudné. Má k nej ísť? Môže ju chytiť za dlhý cop? Čo keď potom už nebude mamkina? Čo keď to bude mamke ľúto? Je to aj lákavé aj také... zvláštne.

Zrazu si Ninka uvedomí, že v izbe hrá hudba a všelikto sa spontánne pohupuje v jej rytme. Aj Mama chce tancovať a volá aj ju. Mamka sedí na gauči a díva sa. Povzbudzuje ju, aby šla, ale ona nemôže, tak veľmi si je neistá. Vtom sa postaví mamka, pridá sa k Mame a začnú poskakovať a točiť sa spolu. Je to možné? Oni dve? Potom natiahne mamka ruku k nej a volá ju. Zrazu to je už iné. Akoby už mohla tancovať aj ona. Vo svojom vnútri po tom veľmi túži, ale... Ale takto je to v poriadku.

K autu na cestu domov odprevádza Ninku Mama. Idú ruku v ruke. Ninka si chce chvíľku v dotyku s mamou vyskúšať.

Dievčatko, volajme ju Ninka, sa narodila v osade na okraji. Jej mama a tato už mali niekoľko detí a ako vedeli, sa o ne starali. Ale Ninka bola chorá, a tak musela ísť do nemocnice. Lebo to bolo pre ňu dobré. Nemocnica bola ďaleko a mama mala iné malé deti, dokonca sa narodilo ďalšie bábätko. Nemohla Ninku v nemocnici navštevovať. Hovorila si, že keď bude Ninka v poriadku, určite sa jej ozvú a pôjde si po ňu. Ale úradníci si mysleli, že mama nemá o Ninku záujem, lebo veď ju neprišla ani pozrieť. Našli jej pestúnsku rodinu na druhej strane Slovenska. Prekvapená mama sa dozvedela príliš neskoro, že jej dcéra už nie je tak celkom jej.

Mamka sa stala Ninkinou pestúnkou, keď mala Ninka rok a pol. Starala sa o ňu pekne, aj s manželom a staršou dcérou. Ninka si u nich zvykla, bola milovaná, rozumeli jej, prijímali ju, hoci sa na nich až tak nepodobala.

Mama ale na Ninku tiež nezabudla a po niekoľkých rokoch váhania a neistoty nabrala odvalu a rozhodla sa, že by dcéru rada videla. Oslovili sme ju ale na pranie Ninky. Veľmi chcela Mamu nájsť. Jeden čas o nej veľa rozprávala. Celú náhradnú rodinu presviedčala, že Mama je v Anglicku a hoci o tom vtedy nikto nevedel, nakoniec sa ukázalo, že v tom čase skutočne v Anglicku nejaký čas žila. Čo to je za spojenie medzi dcérou a Mamou, ktorú nikdy nevidela?

Pri prvom stretnutí iba s nami Mama počúvala pozorne, keď sme jej vysvetľovali, že je možné stretnúť sa s Ninkou, ale tak aby to bolo pre Ninku dobré, musíme sa na to všetci dobre pripraviť. Pestúnska mama porozumela, prečo je to pre Mamu Ninky aj pre Ninku dôležité. Prijala aj to, že pre Ninku samu je dôležité, aby spoznala svoju rodinu. Tiež pozorne počúvala a pripravila seba aj dcéru na prvé stretnutie.

Na Ninke bolo vidieť, že sa veľmi bojí a hanbí, ale že ju stretnutie aj láka. Obe mamy boli citlivé, do ničoho ju netlačili. A keď sa začalo tancovať, prirodzene prelomili jej neistotu na ceste k svojej rodine tým, že si našli cestu k sebe oni. V tanci, v dotyku, v pohybe, v ktorom sa pohľadom našlo miesto aj pre Ninku. Kde sa necítila ani sama, ani ohrozená.

Ninka je teraz so svojou Mamou a celou rodinou v kontakte jeden až dvakrát za rok. Predsa len, je to ďaleko.

Otvorenosť a odvaha pestúanky umožnila, aby mohla žiť emocionálne v oboch svojich rodinách. Aby videla tých, ku ktorým nejako patrí, hoci žije na druhej strane krajiny v inej rodine, ku ktorej patrí tiež. Vďaka týmto stretnutiam a otvorenosti oboch mám môže prežívať, že

„jej ľudia“ si vedia byť blízko a je to v poriadku a že teda aj ona môže byť blízko k obom. Že všetko je v poriadku, tak ako má byť.

Biologická mama porozumela, čo sa stalo, prečo jej dcérku vzali a čo sa s ňou potom dialo. Vďaka stretnutiam s naším sprevádzaním mala možnosť sa dcére ospravedlniť. Vyjadrila jej aj, že by ju mala veľmi rada doma, ale vidí, že jej je dobre v pestúnskej rodine a chce tam byť. Dala jej slobodu milovať pestúнку, vnútorne si zvolí svoju rodinu.

Na každý kontakt, hoci už bežia dlhší čas, sa všetci musia vopred pripraviť, aby sa nestalo niečo, čo by Ninke ublížilo. Mamka, mama aj Ninka môžu dopredu vyjadriť, čo potrebujú, aby sa cítili bezpečne a po stretnutí to vždy spolu vyhodnotíme. Pestúnska mamka veľmi dobre Ninke rozumie a chráni jej potreby, aj tie, ktoré ju viažu k nej, aj tie, ktoré ju volajú spoznávať a nestratiť svet svojej biologickej rodiny. A rešpektuje aj to, že sú obdobia, keď o svojej biologickej rodine nemá chuť hovoriť.

Kontakt detí s rodičmi, ktorým boli odobraté alebo ktorí ich opustili, je veľmi špeciálna vec, mnohí jej nerozumejú. Vlastne možno nikto z nás úplne presne nevie, čo všetko sa pri tom odohráva. Ale vidíme, že to má zmysel. Že to pomáha deťom v náhradných rodinách porozumieť sebe samým, prijať samých seba, takých, akí sú a prijať aj tých, ktorí ich priviedli na tento svet a navždy teda budú dôležití a v istom zmysle blízki. Stále sa učíme, ako to robiť dobre. Tak, aby to pre deti bolo bezpečné a nakoniec i radostné.

Tento a ďalšie príbehy nájdete na blogu [Návratu v DenníkuN](#).

DETI A MLADÍ 4.

Deti a mladí z rodín v ohrození i z náhradných rodín majú za sebou často ťažkú minulosť poznačenú stratami, traumami či strádaním a mnohí z nich niečo podobné prežívajú aj v súčasnosti. Nie je žiadnym prekvapením, že tieto boľavky sa začnú prejavovať aj v ich správaní. Dostávajú sa tak do rôznych rizikových situácií a stávajú sa dennodennou výzvou pre rodičov, učiteľov či iných odborníkov. Ústavné riešenia sú už v dnešnej dobe považované za posledné možné, ale napriek tomu sa k nim u týchto detí v staršom veku, žiaľ, neraz pristupuje. Ponúkame pre nich **nízkoprahové aktivity** či **podporné skupiny** zamerané na špecifické problémy a vek detí. S viacerými mladými **pracujeme individuálne, podľa ich potrieb** a poskytujeme im **sociálno-psychologické poradenstvo, hrovú**

terapiu či podnetný voľnočasový program. **Podporujeme ich participáciu na zmenách** v oblasti ochrany detí, chceme, aby bolo počut ich hlas, pretože často sami veľmi dobre vedia vyjadriť, čo potrebujú, čo im pomáha a čo nie.

Riešime s nimi rôzne situácie, ako napr. **právne ukončenie náhradnej rodinnej starostlivosti** a praktické **osamostatnenie sa** od náhradnej alebo vlastnej rodiny, **tehotenstvo**, začínajúce **rodičovstvo**, vybavovanie rôznych **právnych úkonov**, začleňovanie sa do **pracovného procesu a spoločenského života** ale veľkou témou je aj **pátranie po svojich koreňoch** a premýšľanie o svojej minulosti.

- sprevádzali sme individuálne **43** mladých dospelých a dospelievajúcich v rôznych špecifických situáciách, **8** mladým sme poskytli **terapeutickú podporu**
- realizovali sme **zistovanie názoru dieťaťa** v **13** prípadoch

- v Bratislave sme viedli raz mesačne **podpornú skupinu 4 tínedžeriek** vo veku 13-15 rokov a ich rodičov
- v poradenskom mieste v Trnave sme popri klube náhradných rodičov mali **3 stretnutia a prespávačku s 9 tínedžermi**
- v prešovskom centre prebiehala **rodičovská skupinka rodičov dospelievajúcich detí**, kde sa stretávalo **8** rodičov 2x mesačne a viedli sme **pravidelný klub pre 20 detí a mladých** a letnú celodennú outdoorovú akciu
- v banskobystrickom centre sme v spolupráci so **7** mladými ľuďmi pracovali na tvorbe **odkazu ich životných príbehov** pre iných mladých, ktorí vyrastajú mimo biologickú rodinu a v rámci **2 víkendových pobytov** pre náhradné rodiny sme pracovali extra so skupinkou dospelievajúcich pod vedením terapeuta
- pripravili a odovzdali sme **28 kufríkov pre opustených novorodencov** v nemocniciach v Banskej Bystrici, Brezne, Zvolene, Trenčíne

- **91 dobrovoľníkov** sa tvorivo a so zameraním venovalo desiatkam detí skupinovo aj individuálnou formou na Kluboch náhradných rodín, víkendových pobytoch, v nízkoprahu alebo návštevou detí v rodine, pomáhali nám aj právnym poradenstvom, niektorým z nich sme poskytli mentoring, supervízne stretnutia - individuálne aj skupinové, 2 semináre, robili sme nábor v Bratislave a spolupracovali s Bratislavským dobrovoľníckym centrom
- dobrovoľníci vypomáhali v rámci **odľahčovacej služby v 15 náhradných rodinách** a v **2 rodinách v krízovej situácii**

ŠIROKÁ VEREJNOSŤ 5.

O našej práci a klientoch chceme hovoriť zaujímavo, ale zároveň citlivo a profesionálne. V spolupráci s kreatívnymi ľuďmi a umelcami **zvyšujeme citlivosť ľudí pre ozajstné potreby detí, otvorenosť pre prijatie dieťaťa a toleranciu okolia voči rodinám**, ktoré opustené dieťa prijali a k potrebám rodín, ktoré sa snažia prekonať kritické obdobie a vytvárať dobrý domov pre svoje deti. Šírime témy pre **posilnenie rodičovských zručností** všetkých rodičov. Využívame široké spektrum možností: **diskusie, eventy, výstavy, dokumentárne filmy, spoty, rozhlas, televíziu, internet či tlač, happeningy a festivaly**. Snažíme sa **vyvolať diskusiu a zamyslenie a motivovať** ľudí k aktívnemu zapojeniu nielen počas Vianoc a nárazových mediálnych charitatívnych projektov, kde neraz prevažuje emocionálne vydieranie.

- v spolupráci s Nadáciou Orange sme realizovali projekt **Dieťa v bezpečí** zameraný na zvyšovanie bezpečného prežívania detí v škole, o ktorom si viac môžete prečítať pri texte Naša druhá mála s Terezkou
- viedli sme **3 semináre s témami na podporu rodičovstva** na festivale Bažant Pohoda 2019
- o téme náhradného rodičovstva a systémovej podpore rodín a Návrate sme pravidelne uverejňovali **blogy** v Denníku N, hovorili sme v rádiu Lumen, RTVS (v rámci Slovensko Advent 2019), **rozhovory a články** od nás boli uverejnené na portáloch Postoj, Sme, Denník N, Aktuality, Týždeň, TVnoviny, Viasua a Eduworld
- o projekte Kukulík a Dominika pre Kukulíka sme hovorili v TV Trenčiansky Terajšok, na webe Fakultnej nemocnice v Trenčíne, v Denníku N a TV Lux, v internetovom portáli Eduworld, boli sme hosťami v Slovenskom rozhlase
- viaceré miesta sme navštívili s **putovnými výstavami fotografií** s textami podporujúcimi detstvo prežité v rodine: **Najviac zo všetkého** v Banskej Štiavnici (s diskusiou s 15 účastníkmi), **In mimino veritas** (prevencia FAS) v Revúcej (s diskusiou s 15 účastníkmi), výstava komixov **Niekedy stačí málo** (o vnímavosti k deťom vo svojej komunite) v Libroso cafe v Prešove a **Byť (s) rodičom aj keď** v Krupine (s diskusiou s 10 účastníkmi)
- o novorodencoch opustených po narodení sme diskutovali pod titulom **Narodení do samoty** v klube Bombura v Brezne a KC Oko vo Zvolene
- v Žiline sme sa zúčastnili na **Dni rodiny**, zorganizovali sme diskusiu na **Žilinskom literárnom festivale** a v Žiline a Zvolene sme sa pridali k **Bubnovačke „Aby bolo deti počuť“**, v Bratislave sme sa zúčastnili **Vianočných trhov** a **Dobrého trhu**

- náš web www.navrat.sk zaznamenal viac ako **26 000** návštevníkov a na sociálnej sieti sme zdieľali s viac ako **4 500** priateľmi príbehy našej dennej praxe a uverejňovali pozvánky na naše podujatia a výstupy z nich
- v rámci projektu **Mamy mamám** sme zorganizovali **4 stretnutia pre 20-25 účastníkov** s cieľom prepájania komunit náhradných mám a pedagógov ich detí
- vyhľadali sme **20 dobrovoľníkov pre opustené deti** do nemocníc pre program Dominika pre Kukulíka a z nich sme **6** na túto aktivitu odborné pripravili
- zrealizovali sme **6** verejných natáčaní videoseriálu **O vzťahoch, ktoré nás určujú** s témou vzťahová väzba a vytvorili sme webstránku špecializovanú na túto tému vztahovavazba.navrat.sk
- **na Detskej univerzite** UMB BB sme viedli workshop (práca s komixami) pre **60** detí (v spolupráci s koordinátorom prevencie na UPSVR BB)

NAŠA DRUHÁ MÍĽA S TEREZKOU

Keď mala ísť Terezka do školy, dostala možnosť nastúpiť do takej, ktorá je sociálne bezpečná, príjemná, podnetná, chce byť inkluzívna, ale je náročná. Bolo otázne, či Terezka kvôli náročným skúsenostiam v detstve školu zvládne. Do svojej súčasnej rodiny totiž prišla ako malička z detského domova. Rodičom sa zdalo, že všetko ide hladko, Terezka chodila do školy rada. Po pár mesiacoch však učitelia a odborníci zo školy oznámili rodičom, že Terezka má v škole ťažkosti, s akými sa predtým nestretli. „Na otázky neodpovedá, nečíta nahlas, nepracuje, hoci učivo vie a má komplikované vzťahy s niektorými spolužiakmi...“. **Na povrch vyplávali následky traumatických zranení z raného detstva.** Terezkin mozog „si zvolil“ pri záťaži formu regresu na nižšiu vývinovú úroveň - v škole niekedy odmietala komunikovať, občas chodila po štyroch, vydávala zvieracie zvuky a ako útočisko si často volila náruč svojej učiteľky, ktorej to ale bránilo v učení celej triedy. Všimli

si to aj niektorí rodičia ostatných detí, pričom niektorí sa obávali, že Terezka môže obmedzovať ostatné deti v normálnom vyučovaní.

Bolo jasné, že riešenie bude vyžadovať nasadenie viacerých ľudí, ktorí urobia viac, než čo majú napísané v náplni práce. Niekoho, kto všetky tieto zdroje, procesy a ľudí skординuje s nádejou, že sa to podarí. Podujali sme sa podať pomocnú ruku, aby Terezka nemusela zažiť opakované odmietnutie.

Rodičia spolupracovali so školou aj naším združením a v práci si upravili režim. **Dostali od nás psychologické poradenstvo k téme regresu u detí s ranou traumou** a intenzívne sa stretávali s našou psychologičkou, ponúkli sme im **dyadickú terapiu**. Posúdili sme celkovú kapacitu rodičov pracovať s dieťaťom ako “terapeutickí rodičia”, aj sociálny a emočný vývin Terezky, jej pripútanie k rodičom.

Škola od začiatku pristúpila k riešeniu problému veľmi aktívne a citlivo.

Triedna učiteľka našla kľúč, ako nastaviť hranice tak, aby vedela riadiť vyučovanie a zároveň aby Terezka cítila bezpečie. Škola našla uprostred roka peniaze na asistentku, ktorá vyplňala potrebné medzery. Udialo sa niekoľko menších stretnutí s rodičmi spolužiakov a jedno veľké rodičovské stretnutie, kde hovorili rodičia Terezky, zástupkyňa a kde naša psychologička vysvetlila prejavy Terezky na hodinách. Rodičia detí vyjadrovali porozumenie, aj deti sa následne ku Terezke správali s väčším pochopením. Terezke taktiež veľmi pomohlo, že mala od začiatku veľkú oporu vo viacerých spolužiakoch. V potrebnom čase sme boli so školou v sýťom kontakte. **Pravidelne v týždenných intervaloch sme konzultovali so školským tímom** (triedna učiteľka, vychovávateľka, psychologička a špeciálna pedagogička, asistentka učiteľa) a pre širší tím sme urobili **prednášku s využitím materiálu Atlas bezpečia.**

Keby ste dnes prišli do Terezkinej triedy, nič zvláštne by ste nespozorovali. Deti aj pani učiteľka si na spoločné fungovanie zvykli. A Terezka? Hoci je stále utiahnutejšia a opatrnejšia ako jej spolužiaci, a nerada sa prejavuje vo väčšej skupine, na vyučovaní inak riadne funguje a neštandardné prejavy takmer vymizli.

Takto vyzerá dobrý príbeh. Aby ho však život mohol napísať, bolo treba, aby dosť veľa ľudí urobilo niečo viac, ako je napísané v ich pracovných náplniach. Odborne, aj ľudsky. A najmä, aby **niekto priniesol nádej, že to má riešenie a nakazil tým ostatných**. Biblický evanjeliový text hovorí: **“Keď ťa bude niekto nútiť, aby si s ním išiel jednu mílu, chod s ním dve.”** (Evanjelium podľa Matúša 5,41) Vďaka za ľudí nádeje a za všetkých, ktorí sa pridávajú na úkor seba ísť druhú mílu, aj keď by mohli ísť len jednu.

*Marek Roháček
a Soňa Očkášová*

- V roku 2019 sme vďaka Nadácii Orange mohli realizovať projekt s názvom **DIEŤA V BEZPEČÍ**. V projekte sme sa zamerali na podporu učiteľov a iných odborných pracovníkov v školách, ktorí sa pri svojej práci venujú aj deťom, ktoré vyrastajú v náhradnej rodine alebo deťom s ťažkým životným príbehom. Vytvorili sme webstránku **skola.navrat.sk**, určenú učiteľom ktorí hľadajú podporu pre deti vyrastajúce v náhradnej starostlivosti alebo deti z rodín v rizikových sociálnych situáciách. Mnohí učitelia vyjadrovali, že je potrebné sa o týchto témach niečo dozvedieť. V praxi sa s takými to deťmi stretávajú a vnímajú, že im nedokážu byť dostatočnou oporou a nevedia, kam sa obrátiť o radu. Venujeme ju aj rodičom a náhradným opatrovateľom, ktorí sú mimoriadnymi osobami v životoch týchto statočných, no krehkých detí. Na stránke sú odborné texty, príbehy, skúsenosti a rady pre učiteľov ale aj rodičov detí s ťažkým životným príbehom.
- V rámci projektu sme vydali aj publikáciu **“Školák z náhradnej rodiny”** určenú pre učiteľov a iných pedagogických pracovníkov, ale aj pre náhradných rodičov, ktorí chcú pomôcť učiteľom pochopiť deti vyrastajúce v náhradnej rodine. Publikácia sa venuje tomu, v čom sa líšia prijaté deti od detí, ktoré vyrastajú v biologickej rodine, čo najviac zraňuje tieto deti, ako sa im dá pomôcť, aby sa v škole cítili lepšie alebo aj tomu, ako sa prejavuje porucha pripútania, ktorú často prijaté deti majú.
- V rámci projektu sme viedli semináre pre učiteľov **Atlas bezpečia** a iné, ktorých sa zúčastnilo **165** zamestnancov škôl v rôznych regiónoch. Poskytovali sme aj **individuálne konzultácie učiteľom**, ktorí hľadali možnosti, ako vytvoriť deťom z rodín v ohrození alebo náhradných rodín lepšie podmienky na učenie a dobré vzťahy so spolužiakmi.
- V Bratislave sme viedli **fokusovú skupinu** pre učiteľov a iných odborných pracovníkov školstva zameranú na školskú prácu s deťmi s traumatickou skúsenosťou, s výstupmi ktorej ďalej pracujeme.

„Dôležitejšie je vidieť, čo má dieťa v duši, než čo má v peračníku.“

POĎAKOVANIE ZA POMOC A SPOLUPRÁCU

Ďakujeme všetkým, ktorí nám akoukoľvek pomocou uľahčujú prácu a umožňujú venovať sa tomu, čo považujeme za svoju úlohu,

všetkým, čo nám pomáhajú udržiavať v chode naše počítače, webstránky, priestory alebo nám pomáhajú priamo v práci s deťmi a rodinami.

Za spoluprácu ďakujeme:

Centru nezávislej kultúry záhrada v Banskej Bystrici, Katedre sociálnej práce PgF UMB, Centru komunitného organizovania v Banskej Bystrici, Komunitnej nadácii Zdravé mesto Banská Bystrica, Centru dobrovoľníctva v Banskej Bystrici, Úradu BBSK, Cirkvi bratskej v Banskej Bystrici, KC Fončorda, DSS Symbia vo Zvolene, Dennému centru Prameň v Brezne, Študentskej právnej poradni pri Právnickej fakulte UK v Bratislave, Krajskému kultúrnemu stredisku Žilina, Café Republika, Fakultnej nemocnici Trenčín, Novorodeneckému oddeleniu Nemocnice Zvolen, Neonatologickej klinike SZU pri nemocnici F. D. Roosevelta, Nemocnici s poliklinikou Brezno, OZ Tília, Mestu Žilina, Miestnemu úradu Karlova ves, Amalthea, Lumosu, Natame, Mks Revúca, Klubu Bombura v Brezne, KC Oko Zvolen, MÚ Krupina, Relevantu, Mestu Prešov, ROI KC Prešov, Základnej škole Májové námestie v Prešove, Slovenskej Katolíckej Charite Prešov, CDR Uralská Košice, Centru právnej pomoci v Prešove, Áno pre život, Nadácii J@T, OU Plaveč, KC Lomnička, Fóru života, Termotechne, Global Payments, Magistrátu hlavného mesta SR Bratislavy, expertným dobrovoľníkom LEAF, MiU Ba Karlova Ves, MiU Ba Nové Mesto, Klubu pre deti Fortunáčik a ubytovni Fortuna, Fit Restaurantu v Polus Bratislava, UPSVaRu Malacky, Penziónu Vikartovský mlyn

Špeciálne
poďakovanie patrí
všetkým dobrovoľníkom a
laickým poradcom, bez ktorých
by sme niektoré naše služby nemohli
poskytovať, neocenení sú na Kluboch,
pobytoch aj v individuálnej práci v rodinách.

Zvláštne poďakovanie patrí tým, ktorí
podporujú *trvalý návrat finančne a tým
prispievajú k stabilite našej organizácie
a poskytovaných služieb

Vďaka patrí aj všetkým ostatným
jednorazovým darcom, darcom siete
Global Giving a Dobrá krajina

Strategickí partneri:

NGO partneri:

soc̣a

PROVIDA

Partneri:

Mediální a reklamní partneri:

FINANČNÁ SPRÁVA

SÚVAHA K 31. 12. 2019

ÚČET		AKTÍVA	PASÍVA
*021	Budovy, haly a stavby	314 674,90 EUR	
*023	Dopravné prostriedky	68 625,35 EUR	
*042	Obstaranie dlhodobého hmotného majetku	11 950,00 EUR	
*081	Oprávky k budovám, halám a stavbám	-66 162,62 EUR	
*083	Oprávky k dopravným prostriedkom	-43 604,75 EUR	
*112	Materiál na sklade	8 874,21 EUR	
*211	Pokladňa	2 309,28 EUR	
*221	Peniaze na BÚ	110 823,43 EUR	4,81 EUR
*311	Odberatelia	2 172,50 EUR	
*314	Poskytnuté prevádzkové preddavky	1 060,84 EUR	
*315	Ostatné pohľadávky	5 198,00 EUR	
*321	Dodávatelia		1 009,06 EUR
*323	Krátkodobé zákonné rezervy		30 605,14 EUR
*336	Závázky voči poisťovniam	18,38 EUR	
*346	Dotácie a ostatné zúčtovanie so štátnym rozpočtom		5 892,57 EUR
*348	Dotácie a ostatné zúčtovanie s rozpočtom orgánov miestnej samosprávy		6 746,76 EUR
*378	Iné pohľadávky	38,00 EUR	
*381	Náklady budúcich období	1 365,46 EUR	
*383	Výdavky budúcich období		338,23 EUR
*384	Výnosy budúcich období		260 091,52 EUR
*385	Príjmy budúcich období	245 802,42 EUR	
*391	Opravná položka k pohľadávkam	-5 176,00 EUR	
*428	Nerozdelený zisk, strata minulých rokov		242 131,34 EUR
*431	Hospodársky výsledok v schvalovacom konaní (strata)		109 405,15 EUR
*472	Sociálny fond		1 744,82 EUR
SPOLU		657 969,40 EUR	657 969,40 EUR

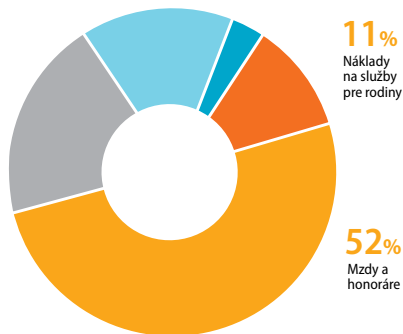
VÝKAZ ZISKOV A STRÁT K 31. 12. 2019

ÚČET		NÁKLADY	VÝNOSY
*501	Materiálové náklady	20 909,23 EUR	
*502	Spotreba energie	4 038,73 EUR	
*511	Opravy a údržba	2 505,98 EUR	
*512	Cestovné	3 983,25 EUR	
*518	Ostatné služby	94 617,39 EUR	
*521	Mzdové náklady	317 411,50 EUR	
*524	Zákonné sociálne poistenie	110 899,01 EUR	
*527	Zákonné sociálne náklady - sociálny fond	14 095,27 EUR	
*532	Daň z nehnuteľnosti	633,68 EUR	
*538	Ostatné dane a poplatky	144,70 EUR	
*542	Pokuty a penále	10,60 EUR	
*546	Dary	1 950,08 EUR	
*549	Iné ostatné náklady	3 549,78 EUR	
*551	Odpisy DNM a DHM	25 591,67 EUR	
*552	Zostatková cena predaného DHM a DNM	325,00 EUR	
*554	Predaný materiál	1 071,73 EUR	
*563	Poskytnuté príspevky fyzickým osobám	8 048,55 EUR	
*602	Tržby z predaja služieb		13 266,00 EUR
*621	Aktivácia materiálu a tovaru		661,90 EUR
*645	Kurzové zisky		9,50 EUR
*646	Prijaté dary		813,43 EUR
*649	Iné ostatné výnosy		9 703,80 EUR
*651	Tržby z predaja DHM a DNM		1 250,00 EUR
*654	Tržby z predaja materiálu		2 653,91 EUR
*662	Prijaté príspevky od právnických osôb		135 584,14 EUR
*663	Prijaté príspevky od fyzických osôb		76 876,96 EUR
*665	Príspevky z podielu zaplatenej dane		36 473,74 EUR
*691	Dotácie		441 897,92 EUR
VÝNOS		109 405,15 EUR	719 191,30 EUR

PREHLAD HOSPODÁRENIA ZA ROK 2019

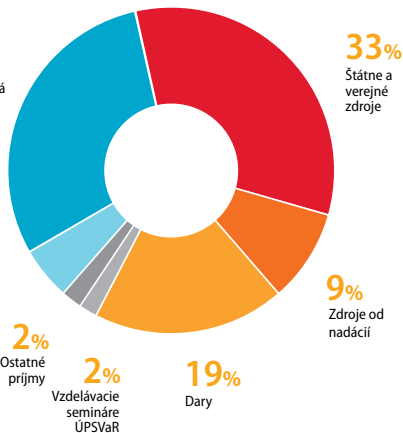
VÝDAVKY

19%
Zákonné
poistenia

PRÍJMY

30%
Implementačná
agentúra
MPSVaR

VÝDAVKY

Režijné náklady súvisiace so službami pre rodiny a deti (nájomné, energie, cestovné, telekomunikačné náklady, náklady na pobyty rodín, terapeutické pomôcky, nákup pomôcok na kluby náhradných rodín, informačné materiály, kancelársky materiál)	67 515,58 €
Mzdové náklady a honoráre za služby rodinám a deťom	317 587,30 €
Zákonné sociálne a zdravotné poistenie	118 500,62 €
Ostatné náklady (výdavky spojené s realizáciou vzdelávania UPSVR, vzdelávanie zamestnancov, spracovanie účtovníctva, poistenie majetku, odpisy, bankové poplatky, daň z nehnuteľnosti)	89 569,23 €
Náklady na mediálne a FR kampane	16 613,42 €
SPOLU	609 786,15 €

PRÍJMY

Príjem z podielu zaplatenej dane*	31 368,13 €
Príjem z podielu zaplatenej dane**	5 105,61 €
Doplytové projekty Implementačnej agentúry MPSVaR SR z európskych fondov	218 892,67 €
Samosprávne kraje (Banskobystrický, Bratislavský, Trnavský, Žilinský, Prešovský)	134 084,24 €
Mestá a obce (Žilina, Prešov)	13 961,28 €
Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny, CDR a ÚPSVaR Stará Ľubovňa	64 921,01 €
MPSVaR	24 000,00 €
Nadácia Orange	20 000,00 €
Iné nadácie (Nadácia Pontis, Nadácia EPH, Nadácia SLSP, Socia a iné)	40 898,91 €
Dary od fyzických osôb	76 876,96 €
Dary od právnických osôb	61 537,38 €
Ústredie práce, soc. vecí a rodiny, Hlavné mesto BA-vzdelávacie semináre	13 266,00 €
Ostatné príjmy (príspevky od klientov za jednotlivé služby, predaj publikácií, úroky z bankových účtov, členské)	14 279,11 €
SPOLU	719 191,30 €

* V roku 2019 sa spolu použilo 43 518,13 €, v hodnote 11 950,- € bolo zakúpené auto, ktoré bude zaradené do majetku až v roku 2020 a následne odpisované.

** Odpisy DHM nadobudnutého v roku 2011 a 2015

**SPRÁVA NEZÁVISLÉHO AUDITÓRA
ČLENOM A STATUTÁRNEMU ORGÁNU ORGANIZÁCIE
NAVĀR, občianske združenie****Správa z auditu účtovnej závierky****Názor**

Ukutočnil sme audit účtovnej závierky Organizácie Navār, občianske združenie, ktorá obsahuje účtovnú závierku k 31. decembru 2019 a poznámky k účtovnej závierke k 31. decembru 2019, ktoré obsahujú súhrn významných účtovných zásad a účtovných metód.

Podľa nášho názoru, priložená účtovná závierka poskytuje pravdivý a verný obraz finančnej situácie Organizácie k 31. decembru 2019 a výsledku jej hospodárenia za rok končiaci sa k uvedenému dátumu podľa zákona č. 431/2002 Z. z. o účtovníctve v znení neskorších predpisov (ďalej len zákon o účtovníctve).

Ľadlak pre nador

Audit sme vykonali podľa medzinárodných auditorských štandardov (International Standards on Auditing, ISA). Náša zodpovednosť podľa týchto štandardov je uvedená v odseku zodpovednosti audítora za audit účtovnej závierky. Oš Organizácie sme nezávislí podľa ustanovení zákona č. 423/2015 Z. z. o štátutárnom audite a o zmene a doplnení zákona č. 431/2002 Z. z. o účtovníctve v znení neskorších predpisov (ďalej len zákon o štátutárnom audite) týkajúcich sa etiky, vrátane Etického kódexu audítora, relevantných pre náš audit účtovnej závierky a spíni sme aj ostatné požiadavky týchto ustanovení týkajúcich sa etiky. Sme presvedčení, že auditorské dôkazy, ktoré sme získali, poskytujú dostatočný a vhodný základ pre náš názor.

Zodpovednosť štátutárneho orgánu a orgán poverených správaním za účtovnú závierku

Štatutárny orgán je zodpovedný za zostavenie tejto účtovnej závierky tak, aby poskytovala pravdivý a verný obraz podľa zákona o účtovníctve a za tie interné kontroly, ktoré považuje za potrebné na zostavenie účtovnej závierky, ktorá neobsahuje významné nesprávosti, či už v dôsledku podvodu alebo chyby.

Prí zostavovaní účtovnej závierky je štátutárny orgán zodpovedný za zhodnotenie schopnosti Organizácie nepretržite pokračovať vo svojej činnosti, za opätovanie skutočnosti týkajúcich sa nepretržitého pokračovania v činnosti, ak je to potrebné, a za použitie predpokladu nepretržitého pokračovania v činnosti v účtovníctve, i baže by mal v úmysle Organizáciu zlikvidovať alebo ukončiť jej činnosť, alebo by nemal inu realistickú možnosť než tak urobiť.

Osoby poverené správaním sú zodpovedné za dohľad nad procesom finančného výkazníctva Organizácie.

Zodpovednosť audítora za audit účtovnej závierky

Nášou zodpovednosťou je získať primerané úistenie, či účtovná závierka ako celok neobsahuje významné nesprávosti, či už v dôsledku podvodu alebo chyby, a vydať správu audítora, vrátane názoru. Primerané úistenie je úistenie vysokého stuňa, ale nie je zárukou toho, že audit vykonaný podľa medzinárodných auditorských štandardov vždy odhalí významné nesprávosti, ak také existujú. Nesprávosti môžu vzniknúť v dôsledku podvodu alebo chyby a za významné sa považujú vtedy, ak by sa dalo odvodzovať očakávať, že jednotlivá alebo v súhrne by mohli ovplyvniť ekonomické rozhodnutia používateľov, uskutočnené na základe tejto účtovnej závierky.

V rámci auditu uskutočneného podľa medzinárodných auditorských štandardov, počnúc celého auditu uplatňujeme odborný úsudok a zachovávame profesionálny skepticizmus. Okrem toho:

- Identifikujeme a posudzujeme riziko významnej nesprávosti účtovnej závierky, či už v dôsledku podvodu alebo chyby, navrhujeme a uskutočňujeme auditorské postupy reagujúce na tieto riziká a získavame auditorské dôkazy, ktoré sú dostatočné a vhodné na poskytnutie základu pre náš názor. Riziko neodhalenia významnej nesprávosti v dôsledku podvodu je vyššie ako toto riziko v dôsledku chyby, pretože podvod môže zahŕňať tajnú dohodu, falšovanie úmyselné vynechanie, nepravdivé vyhlásenie alebo obdanie interných kontroly.
- Obzabzňujeme sa s internými kontrolami relevantnými pre audit, aby sme mohli navrhovať auditorské postupy vhodné za daných okolností, ale nie za účelom vyjadrenia názoru na efektívnosť interných kontrol Organizácie.
- Hodnotíme vhodnosť použitých účtovných zásad a účtovných metód a primeranosť účtovných odhadov a uvedenie s nimi súvisiacich informácií, uskutočnené štátutárnym orgánom.
- Robíme záver o tom, či štátutárny orgán vhodne v účtovníctve používa predpoklad nepretržitého pokračovania v činnosti a na základe získaných auditorských dôkazov záver o tom, či existuje významné nesúlad v súvislosti s udalosťami alebo okolnosťami, ktoré by mohli významne spochybniť schopnosť Organizácie nepretržite pokračovať v činnosti. Ak dospievame k záveru, že významné nesúlad existuje, sme povinní upozorniť naň správu audítora na súvisiace informácie uvedené v účtovnej závierke alebo, ak sú tieto informácie nedostatočné, modifikovať náš názor. Nášle závery vychádzajú z auditorských dôkazov získaných od štátutárneho orgánu alebo správy audítora. Buďouce udalosti alebo okolnosti však môžu spôsobiť, že Organizácia prestane pokračovať v nepretržitej činnosti.
- Hodnotíme celkovú prezentáciu, štruktúru a obsah účtovnej závierky vrátane informácií v nej uvedených, ako aj to, či účtovná závierka zohľadňuje uskutočnené transakcie a udalosti spôsobom, ktorý vedie k ich vernému zobrazeniu.

S osobami poverenými správaním komunikujeme okrem iného o plánovanom rozsahu a harmonograme auditu a o významných zisteniach auditu, vrátane všetkých významných nedostatkov internej kontroly, ktoré počas nášho auditu zistíme.

Správa k ďalším požiadavkám zákonov a iných právnych predpisov**Správa k informáciám, ktoré sa uvádzajú vo výročnej správe**

Štatutárny orgán je zodpovedný za informácie uvedené vo výročnej správe, zostavenej podľa požiadaviek zákona o účtovníctve. Náš vyššie uvedený názor na účtovnú závierku sa nevzťahuje na iné informácie vo výročnej správe.

V súvislosti s auditom účtovnej závierky je našou zodpovednosťou obzabzňovanie sa s informáciami uvedenými vo výročnej správe a posudzovanie, či tieto informácie nie sú vo významnom nesúlade s auditovanou účtovnou závierkou alebo našimi poznatkami, ktoré sme získali počas auditu účtovnej závierky, alebo sa inak zdajú byť významne nesprávne.

Posúdili sme, či výročná správa Organizácie obsahuje informácie, ktorých uvedenie vyžaduje zákon o účtovníctve.

Na základe prác vykonaných počas auditu účtovnej závierky, podľa nášho názoru:

- informácie uvedené vo výročnej správe zostavenej za rok 2019 sú v súlade s účtovnou závierkou za daný rok.
- výročná správa obsahuje informácie podľa zákona o účtovníctve.

Okrem toho, na základe našich poznatkov o účtovnej jednotke a štúdiu v nej, ktoré sme získali počas auditu účtovnej závierky, sme povinní uviesť, či sme zistili významné nesprávosti vo výročnej správe, ktorú sme obzabzili pred dátumom vydania tejto správy audítora. V tejto súvislosti neexistujú zistenia, ktoré by sme mali uviesť.

12. mája 2020

MaxAudit, s.r.o., D. Diabača 775/33, 010 01 Žilina, Licencia SKAU č. 298
Ing. Erik Kelbel, Štatutárny audítor, Licencia SKAU č. 924

CENTRÁ PRE NÁHRADNÚ RODINNÚ STAROSTLIVOSŤ A CENTRÁ POMOCI RODINE

Návrat / Centrum Návrat v Bratislave

Pluhová 1
831 03 Bratislava
tel.: +421 252 444 361
sanácia rodín:
+421 918 111 155
navrat@navrat.sk

Poradenské miesto v Trnave

Trhová 2
917 01 Trnava
mob.: +421 917 649 478
navrat@navrat.sk

Centrum Návrat v Prešove

Svätoplukova 12
080 01 Prešov
tel.: +421 517 711 679
+421 918 391 019
+421 918 653 818-9
navratpo@navrat.sk

*(terénne služby poskytujú
aj v Starej Ľubovni)*

Centrum Návrat v Banskej Bystrici

Námestie SNP 16
(Beniczkého pasáž)
974 01 Banská Bystrica
tel.: +421 484 143 897
+421 907 518 180
+421 918 653 817
navratbb@navrat.sk

Centrum Návrat v Žiline

Republiky 31
010 01 Žilina
tel.: +421 417 234 273
+421 907 706 523
navratza@navrat.sk

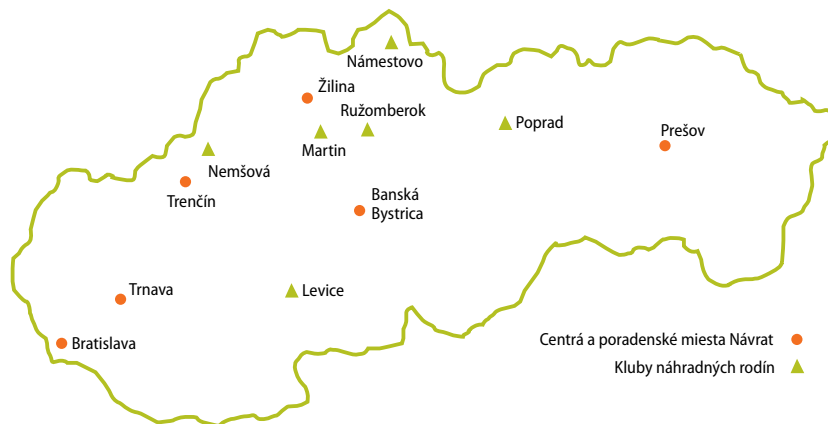
Poradenské miesto v Soblahove, Trenčín

mob.: +421 907 706 523

Infolinka nielen o adopcii:
+421 907 80 80 80

www.adopcia.sk
www.navrat.sk

Centrá a poradenské miesta Návrat ●
Kluby náhradných rodín ▲

Aktuálne kontakty na Kluby náhradných rodín nájdete na www.navrat.sk

Bankové údaje:

Prima banka Slovensko, a. s. | Číslo účtu IBAN: SK14 3100 0000 0040 0045 8116 | SWIFT: LUBASKBX | IČO: 31746209
Návrat, o. z. je registrovaná na MV SR pod číslom VVS/1 – 900/90-10539. Návrat poskytuje služby ako akreditovaná organizácia na základe rozhodnutí MPSVaR SR č. 8386/2016-M.OSSODRAK zo dňa 2. 5. 2016 a predĺženie č. 5151/2016-M.OSSODRAK-1 zo dňa 31. 3. 2016, ktorým sa predlžujú rozhodnutia č. 1993/2006-1/21 AK zo dňa 28. marca 2006 a č. 28630/2006-1/21 AK zo dňa 22. decembra 2006. Návrat, o. z. má od roku 2018 akreditáciu ako Centrum pre deti a rodiny.

AJ VY MÔŽETE POMÔČŤ OPUSTENÝM DEŤOM:

**prijmite opustené
dieťa do rodiny**

**pomáhajte rodinám
vo svojom okolí**

**staňte sa
dobrovoľníkom**

**budte *trvalý návrat
www.trvaly.navrat.sk**

**darujte nám
2% z dane**

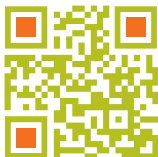
**podporte naše
služby finančným
darom**

**objednajte si našu
publikáciu,
tričko, alebo DVD**

**staňte sa naším
firemným
partnerom**

www.navrat.sk/pomozte | trvaly@navrat.sk

Grafická úprava: Mona Múza
Ilustračné foto: Martin Dubovský, archív Návratu
Tlač: Typografia plus, s. r. o.
Vydal: Návrat, o. z. 2020

